

MERIDIAN: CONTACTE EXTERNE

Periplu belgian

Catinca Agache

Résumé: L'auteur présente quelques éléments importants de l'activité des bibliothèques publiques présente de la communauté française de Belgique, bibliothèques connues à l'occasion d'une visite d'étude et de documentation. On relève ici quelques unes des directions du développement de la science de l'information, le système et les principes d'organisation du réseau des bibliothèques publiques, la coopération scientifique et intellectuelle, l'automatisation des processus de bibliothèque. (bibliothèque publique; étude et documentation; coopération scientifique; ordinateurs). (biblioteca publică; documentare; cooperare științifică; calculator)

Imaginea lecturii publice în Comunitatea franceză din Belgia este astăzi aceea a unei rețele bogate în posibilități ce cuprinde peste 30 de milioane și jumătate de opere, jocuri, CD-ROM, dosare documentare, cărți în braille sau cu caractere mari, potențial accesibile în cele aproximativ 900 de puncte de acces mobile sau sedentare structurate în: biblioteci locale, 12 biblioteci principale, 6 biblioteci centrale, 9 biblioteci itinerante dotate cu bibliobuze, 5 biblioteci speciale, la care se adaugă 5 centre de lectură ale Comunității franceze și, bineînțeles, Biblioteca Națională.

Bibliotecile locale aflate la baza acestei arhitecturi piramidale, concepute după importanța colecțiilor și durata accesului în filiale și depozit, sînt coordonate, la nivelul unuia sau mai multor arondismente de bibliotecile principale, subordonate la rîndu-le unei structuri provinciale reprezentate de bibliotecile centrale sub directa îndrumare metodologică a

Centrelor Lecturii Publice.

Răspîndite în cele cinci provincii ale Walloniei (Brabant-Nivelles, Hainaut, Liège, Luxemburg și Namur), bibliotecile locale și principale sînt clasificate în trei categorii - A, B, C, în funcție de realizarea unor anumiți indicatori cu caracter de normă de funcționare, stabiliți printr-o Hotărîre a Ministerului din 14 martie 1995.

Astfel, bibliotecile principale, ce pot fi în același timp și centrale, au obligativitatea de a deservi o populație între 70.000 - 300.000 de locuitori, de a-și constitui un fond de documente capabil să satisfacă cereri de lectură și informare complexe, de a efectua o achiziție judicioasă de 5% cărți, periodice, și documente de referință, 35% cărți, periodice și documente pentru adulți, 10% cărți, periodice, documente de ficțiune pentru tineret, 15% cărți, documente, periodice de informare pentru tineret, dintre care cel puțin 10% literatură belgiană ș. a.

Comunele sau cartierele în care nu există biblioteci fixe (densitate a

MERIDIAN: CONTACTE EXTERNE

C. Agache: *Periplu belgian*

populației redusă etc.) sînt deservite de un serviciu itinerant, prin bibliobuze. Foarte solicitate și apreciate, aceste biblioteci itinerante funcționează pe lângă bibliotecile principale - centrale, bibliobuzul fiind o mașină ultraelegantă, foarte spațioasă, prevăzută cu posibilitate de extensie, echipament adecvat și un număr de 1500-7500 de documente de bibliotecă, cu deplasări în puncte și trasee și programe fixe.

Persoanelor care nu pot frecventa biblioteca din anumite motive obiective - nevăzatori, handicapați, bolnavi, bătrîni, li s-a creat un alt serviciu al lecturii publice - bibliotecile speciale, care cuprind servicii și colecții precum: cărți editate în braille, casete audio, cărți editate cu caractere tipografice mari etc. trimise, la cerere, prin poștă.

În fine, pentru a armoniza și ridica calitativ Serviciul public al lecturii există acele centre de lectură publică ale Comunității franceze ce pot fi reprezentate chiar de bibliotecile centrale principale, care coordonează și organizează întreaga activitate metodologică profesională.

Cel puțin cîteva biblioteci reprezentative pentru categoriile menționate, se cer a fi amintite: Biblioteca Centrală Principală Chiroux - Croisiers din Liège, prevăzută cu o secțiune itinerantă, Biblioteca Specială a Ligii Braille din Bruxelles și

Biblioteca Centrală Principală Brabant - Wallon din Nivelles care este și Centru de lectură al Comunității franceze ce are, de asemenea, o secțiune itinerantă dotată cu patru bibliobuze și dispune de 130.000 de opere, 328 de reviste, 2000 de jocuri, CD-ROM etc.

Finanțarea acestora se realizează în proporție de 55% de Comunitatea franceză și 45% de provincii și comune la care se adaugă subvenții provenite din taxe forfetare astfel încît în 1991, spre exemplu, erau atribuiți în acest sens 294 de franci belgieni pe cap de locuitor.

În virful acestei piramide se afla Biblioteca Națională, Biblioteca Regală Albert I - La Bibliothèque Royale Albert I-er, care este în același timp și bibliotecă științifică centrală, structurată în 6 departamente științifice ce numără 20 de secțiuni.

Colecțiile acestei biblioteci cuprind fonduri biblice, fonduri speciale, fonduri istorice, fonduri naționale (realizate prin difuzare culturală de către țările estice, nu însă și România), colecții oficiale (publicații ONU și ale Comunității Europene), un muzeu al literaturii și un muzeu al imprimeriei, milioane de documente de bibliotecă, într-un spațiu imens situat pe 7 nivele, colecții accesibile cititorilor ce au implinit vîrsta de 21 de ani. Prin intermediul Bibliotecii Naționale un cititor poate

MERIDIAN: CONTACTE EXTERNE

C. Agache: *Periplu belgian*

împrumuta o operă existentă într-o altă bibliotecă și depistată prin catalogul colectiv CD-ROM, iar prin intermediul cataloagelor (pîna în 1984) și a ordinaoarelor prevăzute cu terminale OPAC, începînd cu 1985, acesta are acces la patrimoniul bibliotecii.

Preocuparea Ministerului Culturii al Comunității franceze în direcția promovării lecturii în bibliotecile publice este demonstrat și de faptul că acestea sînt angajate într-un vast proces de modernizare, de profesionalizare într-un grad mai înalt, prin dotarea cu echipamente tehnologice de vîrf, rețele de ordinatoare, care, chiar dacă folosesc programe diferite (VUBIS, ADLIB etc.) sînt compatibile, parte dintre ele fiind deja racordate la INTERNET prin format UNIMARC.

Tradiția de lectură existentă, demonstrată de principalii indicatori de activitate deosebit de ridicați (un indice de înzestrare cu carte a populației situat între 2-5 vol. pe cap de locuitor, un indice de înzestrare cu carte a cititorului de 12-15 vol., un indice de lectură a cititorului de 17-36 vol., un indice de circulație a fondului între 1-4 ani - la nivelul anului 1991, spre exemplu), constituie factorul determinant în responsabilitatea asumată de bibliotecă în contribuția lor specifică la formarea unei culturi de readaptare continuă.

Prevăzute cu servicii speciale

pentru tineret (copii între 2-12 ani, adolescenți între 12-18 ani) și adulți, bibliotecile dispun de secții specializate, precum: ludotecă, artotecă, logitecă, mediatecă, animație culturală sau istorie locală și regională, documentare științifică ș. a.

Organizate conform aceluiași sistem al accesului liber la raft, pus în evidență prin modalități de popularizare deosebit de atragătoare și spații generoase, modernizarea acestora face ca mijloacele de informare clasice (alcătuite pîna în 1985 din fișiere manuale dintre care un loc privilegiat îl dețin încă cataloagele alfabetice pe subiecte) să coexiste cu cele automatizate, reprezentate de fișiere informative pe suporturi magnetice, baze de date la care cititorii au acces direct prin terminalele ordinaoarelor sau listinguri, catalogul colectiv al CD-ROM-urilor textuale, bibliografice și enciclopedice completînd această imagine.

În ceea ce privește descrierile catalografice, ele respectă aceleași norme ISBN (DBIN) pentru opere, descrierile de referate, însă, se întocmesc după normele AFNOR (norme franceze) și ISBN, iar indexarea pe subiecte se face conform repertoriului RAMEAU.

Achiziția - efectuată în funcție de aceleași principii (buget alocat, profilul colecțiilor constituite, cerințele cititorilor etc.), respectă un anumit

MERIDIAN: CONTACTE EXTERNE

C. Agache: *Periplu belgian*

procentaj privind structura tematică stabilit prin norme decretate, diferențiat în funcție de gradul bibliotecii respective.

Gratuit în general, serviciul de împrumut prevede totuși sume modice pentru emiterea de permise cititorilor ce au împlinit vârsta de 18 ani, cu reduceri de 50% pentru studenți și pensionari și, de asemenea, pentru întâzieri în restituiri sau împrumutul unor altfel de documente decât cărți.

Organizarea bibliotecilor publice cuprinde 15% personal de conducere, 75% personal tehnic (ce-și asumă sarcinile biblioteconomice) 10% personal auxiliar și personal biblioteconomic încadrat pe perioada determinată prin subvenții provenite din taxe forfetare, un loc aparte în rândul acestora deținându-l posturile speciale de animatori (ce se ocupa numai cu formarea și dezvoltarea deprinderilor de lectură), de referință, psihologie (ce studiază fenomenul lecturii și elaborează studii), de analiști - programatori etc.

Cartea nefiind considerată mijloc fix, gestiunea încetează de a mai fi o teroare, bibliotecarul fiind liber să se dedice în totalitate profesiei, ceea ce nu înseamnă că atenția față de patrimoniul deținut scade, dimpotriva, scoaterea cărților lipsă, degradate etc. din inventare se operează numai cu acordul bibliotecilor centrale, iar pierderea lor de cititori este

sanționată conform aceluiași norme ale achitării contravalorii lor actualizate și ale unor amenzi severe.

De la Tounaisien Louis de Masures, prietenul lui Remsard, la Prince de Ligne, de la Octave Pirmez la poezii simbolisti, de la suprarealiști, prietenii lui Breton, la Henri Micheaux, Norge și Thiry, de la Charles Plisnier la George Simenon și de aici la scriitorii contemporani Detrez, François Weyergams și Pierre Martens, literatura franceză din Belgia își aduce contribuția sa originală la francofonia universală.

Concluzionând, se poate spune că dezvoltarea continuă a informației, diversificarea suporturilor gândirii și a cererilor documentare au determinat ca politica lecturii publice în Comunitatea franceză din Belgia și fie fondată pe cooperarea științifică, intelectuală, tehnică, instituită în sinul unor adevărate structuri instituționalizate de biblioteci.

Acea rețea universală de informare și documentare prefigurată de Paul Otlet și Henri La Fontaine încetează de a mai fi o utopie în Belgia, intervenția pe linga Belnet pentru a obține aceleași condiții de conexiune a rețelei de calculatoare din bibliotecile publice ca și în sectorul universitar și cel al cercetării științifice fiind un pas important în conturarea bibliotecii viitorului.